אין עומדין פרק חמישי ברכות לג.

אבל עקרב פוסק. [ג]מסוכן לעקור יותר משנחש מוכן ליסוך: **אין מעידין עליו.** לומר לאשתו מת בעליך להתירה **ליגשא** פעמים שאין האריות רעבים ואין מוכלין אותו: **נחשים ועקרבים.** אי זה אי זה מעידים עליו שמת אלמא מועד הנחש ליסוך: **אגב איגלא.** כשנפל עליהם ומתקם הזיקוהו: **שור פס.** שלא נגח אדם: **מועד.** שנגח ג' פעמים: **בדקולא.** של שתולין בו תכן בראשו ואוכל: **ושדי דרגא.** ולא דוקא אלא כלומר הזהר ממנו הרבה: **ביומי ניסן.** מתוך שעברו ימי הסתיו שהאדם יבשה ועכשיו רואה אותה מלאה דשאים זהה דעתו עליו ונכנס בו יצר הרע: **ערוד.** מן הנחש והלב נא שנזקקין זה עם זה ויולא משניהם ערוד ב): **אם תורו.** שהוא יולא משם: **ומם הערוד.** מלאתי בה"ג במערבא(ד) כשהערוד טשך את האדם אם הערוד קודם למיס מת האדם ואם האדם קודם למיס מת הערוד ונעשה גם לר' חגינא ונקבע מעין מתחת עקבו: **מתני' מזכירין גבורות גשמים.** משיב הרוח שאינו לשון נקבה אלא לשון הזכרה ושנה: **ושואלין.** ומן טל ומטר לשון נקבה: **והכדלה כחונן הדעת.** כמולאי שבת אתה חוננתנו: **גמ' מפוך שביא חכמה.** החכם יודע להבדיל בין קדש לחול וכין טמא לטהור: **כין שפי אופיות.** כין שמי הזכרות: **כמילאה מיפא גדולה היא.** במקום שנכיכה נקמה דבר גדול הוא: **שפי נקמות הללו למה אתא לרבה.** להנקם מן העכו"ם שלא קבלו את התורה: **ואתא לעובה.** כדאמרינן בב"ק (דף לח.) מפאתן הופיע והפקיר ממונן לישראל שור של ישראל שנגח שור של עכו"ם פטור: **הופיע.** גלה והפקיר כשלא קבלו את התורה: **[ה]בעזירו.** לקנות יין: **קבעוה על הכוס.** ולא נשתכחה תקנת עזרא וכשמזרו והענו קבעוה בתפלה ונתלקו היולך ימתרוה: **בתפלה.** כשעלו מן הגולה והיו דמוקים: **קדושה.** קדוש היום: **מפני שיכול.** משמע אם יכלה שלא לחזור ולהתפלל הא אם אמרה בתפלה ח"ל לאומרה על הכוס: **ואנא שמעית.** אני שמעתי: **חוזר לראש.** לתפלה ולכוס: הלכתא

אבל עקרב פוסק. בירושלמי קאמר אלא היה נחש מרמיע לנא כנגדו פוסק לפי שנא כנגדו בכעס מתכוין להזיקו ומיהו לא מצינו אם פסק שיחזור לראש מדלא קאמר ואם פסק חוזר לראש אבל לתחלת ברכה מיהא יחזור ואם טעה בג' לאשטוות אי בג' אמרגות אחזור לתחלת הג' באמרגות בראשטות ובעבודה באמרגות כדאמרינן לקמן בפרקין (דף לד.): אמר

מחזיר לו א"ל לאו ואם היית מחזיר לו מה היו עושים לך א"ל היו חותכים את ראשי בסייף א"ל והלא דברים ק"ו ומה אתה שהיית עומד לפני מלך בשר ודם [ו]שהיום כאן ומחר בקבר כך אני שהייתי עומד לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה שהוא חי וקיים לעד ולעולמי עולמים על אחת כמה וכמה מיד נתפיים אותו השר ונפטר אותו חסיד לביתו לשלום: אפי' [א]נחש כרוך על עקבו לא יפסיק: אמר רב ששת לא שנו [ב]אלא נחש אבל עקרב פוסק מיתיבי [ג]נפל [ד]לגוב אריות אין מעידין עליו שמת נפל לחפירה מלאה נחשים ועקרבים מעידין עליו שמת שאני התם דאגב איצטא מזקי א"ר יצחק [ה]ראה שוורים פוסק דתני רב אושעיא [ו]מרחיקין [ז]משור תם חמשים אמה ומשור מועד כמלא עיניו תנא משמיה דר' מאיר ריש תורא בדקולא סליק לאגרא ושדי דרגא מתותך אמר שמואל הני מילי בשור שחור וביומי ניסן מפני שהשטן מרקד לו בין קרניו ת"ר [ח]מעשה במקום אחד שהיה ערוד והיה מזיק את הבריות באו והודיעו לו לר' חנינא בן דוסא אמר להם הראו לי את חורו הראוהו את חורו [ט]נתן עקבו על פי החור יצא ונשכו ומת אותו ערוד נטלו על כתפו והביאו לבית המדרש אמר להם ראו בני אין ערוד ממית אלא החטא ממית באותה שעה אמרו אוי לו לאדם שפגע בו ערוד ואוי לו לערוד שפגע בו ר' חנינא בן דוסא: **מתני'** [י]מזכירין גבורות גשמים בתחיית המתים [י]ושאלה בברכת השנים [יא]והבדלה בחונן הדעת [יב]ר"ע אומר אומרה ברכה רביעית בפני עצמה רבי אליעזר אומר בהודאה: **גמ'** מזכירין גבורות גשמים מאי טעמא [יג]אמר רב יוסף מתוך ששקולה כתחיית המתים לפיכך קבעוה בתחיית המתים ושאלה בברכת השנים מאי טעמא אמר רב יוסף מתוך שהיא פרנסה לפיכך קבעוה בברכת פרנסה הבדלה בחונן הדעת מ"ט א"ר יוסף מתוך שהיא חכמה קבעוה בברכת חכמה ורבנן אמרי מתוך שהיא חול לפיכך קבעוה בברכת חול א"ר אמי גדולה דעה שנתנה בתחלת ברכה של חול וא"ר אמי [יד]גדולה דעה שנתנה בין שתי אותיות שנאמר [ט]כי אל דעות ה' וכל מי שאין בו דעה אסור לרחם עליו שנאמר [ל]כי לא עם בינות הוא על כן לא ירחמנו עושהו אמר רבי אלעזר גדול מקדש שנתן בין ב' אותיות שנאמר [מ]פעלת ה' מקדש ה' וא"ר אלעזר כל אדם שיש בו דעה כאילו נבנה בית המקדש בימיו דעה נתנה בין שתי אותיות מקדש נתן בין שתי אותיות מתקיף לה [נ]רב אחא קרחינאה אלא מעתה גדולה נקמה שנתנה בין שתי אותיות שנאמר [נא]אל נקמות ה' אמר ליה אין במילתה מיהא גדולה היא והיינו דאמר עולא שתי נקמות הללו למה אחת לטובה ואחת לרעה לטובה דכתיב [נב]הופיע מהר פארן לרעה דכתיב אל נקמות ה' אל נקמות הופיע: רבי עקיבא אומר אומרה ברכה רביעית כו': א"ל רב שמן בר אבא לר' יוחנן מכדי אנשי כנסת הגדולה תקנו להם לישראל ברכות ותפלות קדושות והבדלות נחזי (ו) היכן תקנו א"ל בתחלה קבעוה בתפלה העשירו קבעוה על הכוס הענו חזרו וקבעוה בתפלה והם אמרו [נג]המבדיל בתפלה צריך שיבדיל על הכוס איתמר נמי אמר ר' חייא בר אבא אמר רבי יוחנן אנשי כנסת הגדולה תקנו להם לישראל ברכות ותפלות קדושות והבדלות בתחלה קבעוה בתפלה העשירו קבעוה על הכוס חזרו והענו קבעוה בתפלה והם אמרו המבדיל בתפלה צריך שיבדיל על הכוס איתמר נמי רבה ורב יוסף דאמרי תרוייהו המבדיל בתפלה צריך שיבדיל על הכוס אמר [נד]רבא [נה]ומותבינן אשמעתין [נו]טעה ולא הזכיר גבורות גשמים בתחיית המתים [נז]ושאלה בברכת השנים מחזירין אותו [נח]והבדלה בחונן הדעת אין מחזירין אותו מפני שיכול לאומרה על הכוס לא תימא מפני שיכול לאומרה על הכוס אלא אימא מפני שאומרה על הכוס איתמר נמי אמר רבי בנימין בר יפת שאל ר' יוסי את ר' יוחנן בצידן ואמרי לה ר' שמעון בן יעקב דמן צור את ר' יוחנן ואנא שמעית המבדיל בתפלה צריך שיבדיל על הכוס או לא ואמר ליה צריך שיבדיל על הכוס איבעיא להו המבדיל על הכוס מהו שיבדיל בתפלה אמר רב נחמן בר יצחק [נט]קל וחומר מתפלה ומה תפלה דעיקר תקנתא היא אמרי המבדיל בתפלה צריך שיבדיל על הכוס המבדיל על הכוס דלאו עיקר תקנתא היא לא כ"ש תני ר' [נ]אחא אריכא קמיה דרב חיננא המבדיל בתפלה משובח יותר ממי שיבדיל על הכוס ואם הבדיל בזו ובזו [נא]ינוחו לו ברכות על ראשו הא גופא קשיא אמרת המבדיל בתפלה משובח יותר ממי שיבדיל על הכוס אלמא תפלה לחודה סגי והדר תני אם הבדיל בזו ובזו ינוחו לו ברכות על ראשו וכיון דנפיק ליה בחדא אפטר והויא [נב]ברכה שאינה צריכה ואמר רב ואיתימא ר"ל ואמרי לה ר' יוחנן ור"ל דאמרי תרוייהו [נג]כל המברך ברכה שאינה צריכה עובר משום [נד]לא תשא אלא אימא הכי אם הבדיל בזו ולא הבדיל בזו ינוחו לו ברכות על ראשו בעא מיניה רב חסדא מרב ששת טעה בזו ובזו [נה]מהו אמר ליה [נו]טעה בזו ובזו חוזר לראש אמר

פתיחה וכנו פתיחה בזו יד (חזקאל לז) היתה עלי יד ה' ובזו יד (תהלים קמה) פותח את ידך בזו פתיחה (חזקאל לז) הנני פותח את קברותיכם ר' יודן בשם ר' אלעזר בר אבינה בזו שירה ובזו שירה בזו שירה (ישעיה מב) ירננו ישבי סלע ובזו שירה (תהלים סח) יתרועעו אף ישירו:

מסורת הש"ס

(א) [לעיל מח:], (ב) יומות קמא, (ג) ספרים קיב:, (ד) [תוס' פ"ב ה:כ], (ה) תענית דף כ., (ו) [לעיל מט. נדה ח., (ז) [תענית ז.], (ח) מנחות נב. ע"ש, (ט) שם קיח. קיג., (י) [שבת קנ: ע"ש פסחי קה: קט.], (יא) ל"ל רנה. (יב) [קדו: נ: וש"נ], (יג) פוספסת ס"ב ה"ג לעיל כו: מט., (יד) (ע' שבת קיח. קיג.], (טו) [שבת נא. מגילי סה: ע"ג ס:], (טז) [יומא ע. סוטה מא.], (יח) [ע' פירוש כרש"ש], (ט) ל"ל מוקן, (י) [תוליו קס.], (יא) [ע"ש פוס"ח], (יב) [דברי רש"י מדפסו נוסחות ולרוך לספסס].

תורה אור השלם

1. אל תרבו תדברו גבהה גבהה יצא עתק מפיכם כי אל דעות ה' ולו נתכנו עללות: שמואל א ב ג
2. ביבש קצירה השברנה נשים באות מארורות אותה כי לא עם בינות הוא על כן לא ירחמנו עשהו ויצרו לא יחננו: ישעיהו כז יא
3. תבאמו והטעמו בהר נחלתך מכון לשבתך פעלת ה' מקדש אדני כוננו ידיך: שמות טו יז
4. אל נקמות ה' אל נקמות הופיע: תהלים צד א
5. ויאמר ה' מסיני בא וזרח משעיר למו הופיע מהר פארן ואתה מרבבת קדש מימינו אש דת למו: דברים לג ב
6. לא תשא את שם ה' אלהיך לשוא כי לא ינקה ה' את אשר ישא את שמו לשוא: שמות כ ו

הגהות הב"ח

(א) גמ' ניחא היכן דיקון. כ"ל כפרק מי שמתו. דף כב ע"ב נמי מכילת נעלי קרי פרק מלמדתו נמי הכי ופ"ש בתוס':

גליון הש"ס

גמ' נתן עקבו על ש' החוה. עין יפה מלאה כתפנית (פרק ג סימן ח) ד"ה מפלגו:

מוסף רש"י

אומרה ברכה רביעית בפני עצמה. להבדלה נתוספו שבתות ומינו סלוה בחונן הדעת (נדה ח.). בין שתי אותיות. של שם, כך שמתפר. ל"ל כל שתות, על שם דלמרינן בעלמא (חגיגה ג.) אות הוא בעצמו שלו, קרי ליה אותיות לשון מופלא (סנהדרין צב.). גדול מקדש. שהוא הוא (שם). אחת לטובה. של ישראל, שפלגן שביניהו מאותות השולה ומה על ישראל, וקרי ליה נקמות משום דתגמול טוב הוא שזו לשביה על שלמרו נעשה ונשמע, ונקמה הייט תגמול (שם). ואחת לרעה. לפורענות לעובדי כוכבים שמפיע מהן ליום הדין, כדאמרינן בפ"ק דתמ"ד ע"ז (ד.) נוקם ה' ונכל חמה לעכו"ם שהוא בעלמו ובכתרו נפרע מהן והיינו הופיעה (שם). ומותבינן אשמעתין. יש לי להשיב על דברי (שלוטו"ן ג.) שמתוכם עלמנו (ג"ס"ן לח.) מדיליה נוסיף קל מוסיף (מנחות מם.).

עין משפט נר מצוה

ל א ב מיי' פ"ו מהל' תפלה הלכה ט (סמג עשין יט) טוש"ע א"ח סי' קד סעיף ג:
לא ג מיי' פ"ג מהל' נירוסין הלכה יז (סמג לאוין ל) טוש"ע א"ח סי' ה סעי' כט:
לב ד ה (מיי' פ"ו מהל' תפלה סמג עשין יט) טוש"ע א"ח סימן קד סעיף ד:
לג ו מיי' פ"ג מה' תפלה הלכה טו סמג שם טוש"ע א"ח סי' קד סעי' ה:
לד ז מיי' שם הל' יז סמג שם טוש"ע א"ח סי' קה סעי' ה:
לה ח ט מיי' שם הלכה ד יג (וסה"מ מהל' שבת הל' ו) סמג שם טוש"ע א"ח סימן לד סעי' ה:
לו י מיי' פ"ו מהל' תפלה הלכה ח סמג שם טוש"ע א"ח סי' קד סעי' ה:
לז כ מיי' שם הל' ט סמג שם טוש"ע א"ח סי' קה סעי' ד:
לח ל מיי' שם הל' יד סמג שם טוש"ע א"ח סי' קד סעיף ה:
לט מ טור שם:
מ נ מיי' פ"ה מהל' ברכות הלכה טו סמג עשין מ טוש"ע א"ח סי' רו סעי' ו וסי' רטו סעי' ד (וכ' הלבוש נקמן ע"ש):
מא ס ע"ש א"ח סי' לד סעיף ה:

רבינו חננאל

והם אמרו המבדיל בתפלה צריך שיבדיל על הכוס. ירושלמי: אם לא הבדיל כמוצאי שבת מבדיל ואפילו בחמישי בשבת. הדא דתימא המבדיל בין קודש לחול, אבל ברא מאורי האש אומרו מיד במוצאי שבת. ואם לא אמר, מעוות אשר לא יוכל לתקן.

רב נסים גאון

אפ" נחש כרוך על עקבו לא יפסיק אמר רב ששת לא שנו אלא נחש אבל עקרב פוסק. בתלמוד ארץ ישראל פירשו טעמא דמלתא ואמרי הא עקרב מפסיק למה משום דמחיא וחזרה ומחיא:
באותה שעה אמרו אוי לו לאדם שפגע בו ערוד ואוי לו לערוד שפגע בו ר' חנינא בן דוסא. פירשו עוד בתלמוד ארץ ישראל ואמרו מאי עיסקא דהדין חברבה אלא כד הוא נבית לבר נשא אין בר נשא קרים למא חברבה מיתי ואין חברבה קדים למא בר נשא מיתי אמרון ליה תלמידוי רבי ולא הרגשתה יבא עלי ממה שהיה לבי מכוון בתפלתי לא הרגשתי אמר ר' יצחק בן אלעזר ברא לו הקב"ה סעיין מתחת כפות רגליו לקיים מה שנאמר (תהלים קמה) רצון יראיו יעשה: מזכירין גבורות גשמים בתחיית המתים. פירשו בתלמוד ארץ ישראל כשם שתחי' המתים חיים לעולם כך ירידת גשמים חיים לעולם ר' חייא בר אבא שמע ליה מן הדא קרייה (ישעיה ו) יחיינו מימים ונדעה נרדפה לדעת את ה' ויכא כנשם לנו ובבראשית רבה דר' הושעיא (פרשה יג) ר' חייא בר אבא אמר שקולה כנגד תחיית המתים ר' אבא בריה דר' חייא בר אבא אף חכמים קבעו אותה בתחיית המתים בזו יד ובזו יד בזו

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com